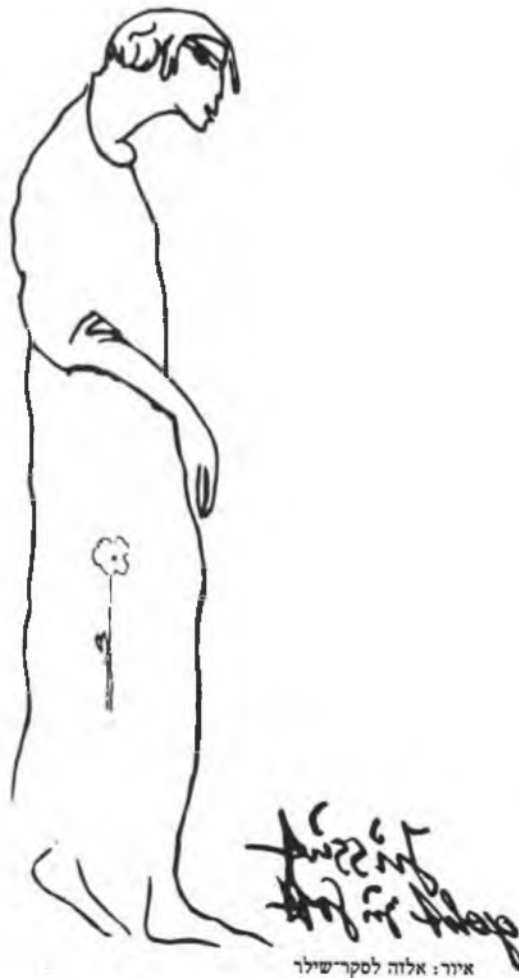

אלזה לסקר-שילר

אלזה לסקר-שילר (1869 – 1945), יהודייה גרמנייה, נמנית עם גדולי השירה הגרמנית במאה הזאת. ביצירתה – תרבות של אקספרסיוניזם וליריקה אינטימית. היתה בעלת דמיונות מופלגת וחייטה יום-יום בתוך עולמה הדמיוני העשיר, שריחפו בו דמויות ערטילאיות מן העולם היהודי והמזרחי הקדום (למשל, יוסף, בחתימה על המכתב למארק). שעשועי-דמיונה גרמו גם לאי-וודאות באשר לתאריך הנכון של הולדתה. היתה דמות אקסוטיה בהליכותיה ולבושה. נטלה חלק בסערות-התרבות בברלין שלפני מלחמת-העולם הראשונה ואחריה, שם פירסמה את ספריה, הראשון "סטיקט", ב-1902. עולם האהבה היה עולמה, ובו חייתה את מלוא חייה. הדוגמה משנותיה האחרונות: בירושלים נהגה ללכת הרבה לקולנוע והיא הסבירה לידידה: "אני אוהבת לראות סרטים, כי בהם אני רואה איך אהבו פעם". ביצירתה: ספרי שירה, מחזות, מסות, מכתבים. מספריה: "מאליק" (מלך, בערבית), רומן, שהפך לשם הוצאת-ספרים; "בלדות עבריות" (1913) ובו דמויות מן התנ"ך; "קונצרט", 1932; "ארץ העברים" (ציריך, 1937) וספר שירה האחרון הנודע, "הפסנתר הכחול שלי" שהופיע בירושלים ב-1943, שנתיים לפני מותה. יצירותיה הופיעו בכתבים מקובצים. זכתה ב-1932 בפרס קלייסט חמן קצר אחר-כך, עם עליית הנאצים, נאלצה לברוח מגרמניה. תחילה באה לשוריץ וב-1943 – לארץ-ישראל, אך עזבה ורק ב-1939 עלתה וקבעה מקומה בירושלים, שבה נפטרה ב-1945 ונקברה בהר-היזיתים.

אלזה לסקר-שילר נהגה לצייר וציירה הם בעלי קווי אמנותי מובהק. השירים המובאים בזה הם מתוך "הפסנתר הכחול שלי"; קטעי-הפרחה מתוך "ארץ העברים" והמכתבים.

איור: אלזה לסקר-שילר

היכן אבחר לגור? שואלת אני לעתים קרובות את עצמי. בירושלים או בתל-אביב? "בבוקר בירושלים, בצהריים בתל-אביב, ובערב לתווך שוב הביתה אל עיר האלהים".

ועם זאת, הים הוא חברי היחיד למשחקים; כי כים הוא לבי. חברים צריכים להיראות דומים. הלא אני היחידה בעולם שיש לה כנראה לָכֵּם! הוא סוער עם הסערות, הוא נח עם הגלים המתעייפים, אבל נתון כמאבק נגד שגרת-ההתמדה של הזרימה.

אני אינני עבריה כרצון העברים – אלא כרצון האל! אך הכרה זו כוללת בתוכה את האהבה ואת הנאמנות שבמסירות לאין-ערעור לעמך. לעמי הקטן בעמים, שאני שייכת לו בלב ונשמה.

מכתב

אל פרנץ מארק

הפרש הכחול-זהוב. עלי לספר לך גם על אמי. היא היתה עטופה תמיד רדי; לא היה אדם הראוי ליופייה ולמעלתה. אך לך אספר עליה עד אשר ייצמד לבי אל זכרונה. לבי מתחיל פורת, כאשר אני חושבת על אמי. אין לי שום סוד מפניה, היא נטלה אותי עמה מן התבל, היא נשארה בלבי פה בעולם; אני חיים וקבר; על-כן מתחלף מצב-רוחי לעתים קרובות באופן בלתי צפוי מן העצוב-מכל עד לצהלת-שמחה.

יוסף הברוד שלך

הערת המתרגם: פרנץ מארק (1880 – 1916) מחשובי הציירים הגרמנים לפני מלחמת-העולם הראשונה. ממיסדי הקבוצה האקספרסיוניסטית "הפרש הכחול". מצוירו הנודעים – סדרת הסוס הכחול.

המתרגם

צביקה יעקובי

זרי דפנה

דפנה על גדות הנחל קפאה.
באהבתו של אפולון לא חפצה
העלמה הצעירה חסה על לבה הרגיש
חששה מהמית הלכ הנושנה
והחולפה.

נבונה דעה לנחש
את נצח האדם
על מצחי מנצחים.

לעממה הרקפת-מוכסת המידית
גזרת בורד תור
אל סלעים קרים וצקרים –
אך יותר לקרקפות של מוכסים.

12.88

מעין תפילה

איד לך יהודי שאין לו עקידה
אחת לפחות בחייו.

ואין לך עקידה
שאינה מותרת צלקות

שח הרבי מברצלוב
זה פחות או יותר
מה ששח הרבי למאמיניו
ורבי נתן הוסיף וכתב...

וכשהצללות מגלילות ומקבלות צורה
נולד ספור

וכשהמנגינות מצרות איזה שיר
מלחמה נהמה נחמה

נמסכת איזו רכות בפנים הצלקות
המועקות נמשחות ורד
ורקפת רפה רוכנת אל איש
ממסה את לבו הסלע

סלע סלע סלע

צור ישענו מביט ולא מאמין
מה שפרח אָחד קטן יכול
מה שפרח קטן וְכפוף מצו

ומצו יצא מתוך
מנגינות נחמה שגרו בכל הפאנים
אך יש איזו עצבות נמסכת
ואיזו עקידה הולכת ונמשכת

אלוהים גדול אלוהים גדול
סים רבנו ולא פרש
ורבי נתן כתב
והמאמינים מאמינים וסופקים כפים

שאין לך יהודי שאין לו תפלה
על כל הרעות
מנה אחת אפים

31.12.88